

Gör Det Själv

SVÅRIGHETSGRAD:

Man bör inte lägga om taket själv utan att ha erfarenhet av takkonstruktioner och det är en fördel att ha minst en medhjälpare.

TIDSÅTGÅNG:

1–2 veckor beroende på hur många man är och förutsatt att allt material finns på plats.

PRISBILD:

Runt 30 000 kr för ett tak på 148 kvadratmeter

Takpannorna har lagts ut i behändiga "paket" med 8–10 pannor i varje. Nu kan läggningen börja.

Vid sidan av huset fanns en låg tillbyggnad med platt tak. Nu har tillbyggnaden fått en övervåning och taket har därför förlängts och moderniserats.

Tegel på taket

Med en livslängd på nästan 100 år är tegelpannor en bra lösning när man lägger nytt tak. Och är det tal om ett äldre hus har man nästan inget annat val.

Man kan nästan inte tänka sig något mera klassiskt än att den gamla fina gården skall ha ett nytt tegeltak när huset renoveras. För tegelpannor är ett klassiskt val när det gäller gamla hus.

Ett tegeltak har lång livslängd och tål både starkt solsken och bitande kyla. Det håller tätt och eftersom det är snyggt skapar det stil åt huset. Så resonerade i varje fall familjen i detta hus och valde röda tegelpannor.

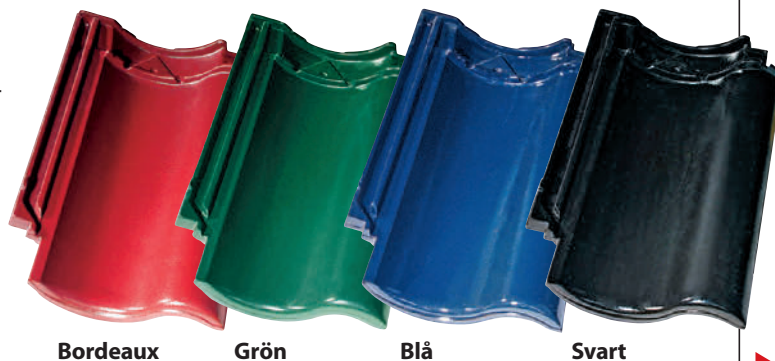
Först hade den med hjälp av goda

vänner lagt nytt underlagstak och läktat detta. Avståndet mellan läkten hade de anpassat efter de valda tegelpannorna eftersom olika pannor kan kräva olika läktavstånd.

Vännerna blev återigen inbjudna, för man kan nästan inte klara sig utan medhjälpare när man lägger tak. Inte ens om man som Henning, som bor i huset, är snickare. Dels är det tungt och besvärligt att bära upp alla pannor på taket, dels tar det sin tid. Och slutligen är det trevligt med sällskap.

Pannor i olika färger

Numera finns det flera färger att välja mellan när man beställer pannor till sitt tak, liksom det finns pannor av olika material – man kan nästan inte se skillnad mellan en modern betongpanna och en tegelpanna. Till detta hus har man valt en klassiskt röd lertegel. Om du funderar på vad som skulle passa bäst till ditt hus kan du hitta flera förslag på Internet och närmaste byggvaruhus. Och vill du att taket skall synas extra tydligt kan du välja glaserade pannor som blänker i solen. Även dessa finns numera i många kulörer.

Bordeaux

Grön

Blå

Svart

Läggs nerifrån

Takpannorna läggs nerifrån och uppåt eftersom de skall överlappa varandra. För att vara säker på att pannorna passar i antal till taket, och att man både börjar och slutar med en hel panna, måste man göra en provläggning med minst tre pannor ovanpå varandra. Det är då man kan räkna ut hur mycket varje panna överlappar den nedanför.

En annan sak man måste räkna ut är hur många pannor som går åt på bredden. Det har att göra med varje pannas täckande bredd och denna finns i informationsmaterialet från tillverkaren. Därefter kan man markera för var tredje panna på alla vågräta bärläkt.

1 Inga fåglar under pannorna. För att fåglar och andra smådjur inte skall ta sig in under takpannorna och bygga rede eller bo sätter man upp ett hinder. Det består av en mängd små plastpinnar på ett plastband och det limmas fast på takfoten.

2 Pinnarna i fågelstoppet lägger sig när takpannorna läggs på och förhindrar då effektivt alla små djur att ta sig in under yttertaket.

3 En kran är till stor hjälp när de tunga takpannorna skall upp på taket. Här har familjen turen att känna en som har en kranbil. Alternativet är att hyra en lift eller ett transportband – eller bära själv.

4 En sten på högkant, resten ovanpå. Så går det till när pannorna staplas i buntar på 8–10 pannor. Eftersom det är tal om takpannor till 148 m² tar det sin tid och det är dessutom tungt.

5 Med hjälp av anvisningarna från tillverkaren av takpannorna markeras nu för var tredje panna på de vågräta bärläkten. Markeringen går snabbt om man har en snörslå.

SÄKERHET

Hyr en bra ställning. Det är långt ner till marken om man har otur och halkar på taket. Du kan gardera dig mot sådana olyckor genom att bära livlina som har fästs på taket. Sätt ev. också ett räcke längs takets nedre kant.

WWW

Vad finns under takpannorna?

På Gör Det Självs hemsida kan du se arbetet som utfördes i de föregående artiklarna. Nämligen förlängning av taket och läggning av underlagstak. Adressen är: www.gds.se

6 Takpannorna monteras med kramlor som fästs i bärläkten. Om den inte hade lagts ovanpå ströläkt hade det varit omöjligt att fästa kramlorna.

7 De tre första pannorna läggs på plats och justeras in så att de hamnar mellan de streck som nyss drogs. Varje takpanna kan justeras ett par millimeter i sidled.

Så här har taket byggts upp

För att kunna lägga taktegel är det viktigt att underlagstaket och resten av konstruktionen klarar vikten av pannorna. Här har man rest nya takstolar och valt plywood till underlagstaket.

Beslaget håller
nockregeln.

Underlagstak av
plywood ger
stadga åt taket.

Pannorna ligger
på bärläkt.

Bärläkten ligger på
ströläkt som
ventilerar undersidan
av takpannorna.

Ventilationskanalen har
skruvats fast underifrån
och tätats längs kanten.

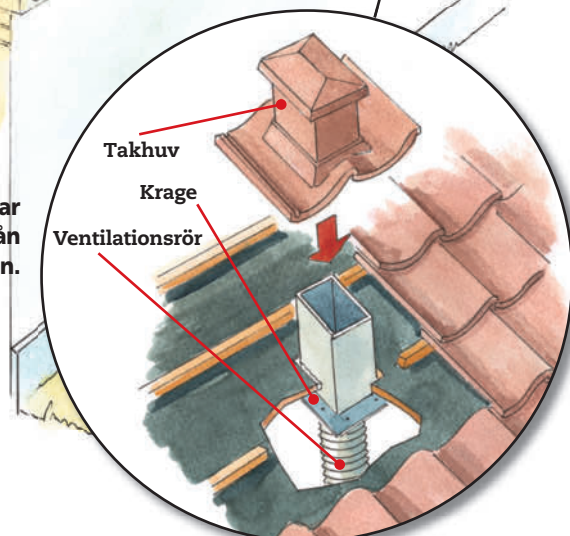
Takpapp skyddar
plywoodskivorna.

Underlagstak:

• 15 mm takplywood • Takpapp • Aluminiumprofiler

Yttertak:

• Ströläkt, 25 x 38 mm • Bärläkt, 25 x 38 mm • Takpannor, Nibra

Runt fönster

Förr eller senare blir takläggningen svår och det är när man kommer till hinder som takhuvar, skorsten och takfönster. Men inga problem är större än att de kan lösas och har du bara lärt dig hantera en vinkelslip så klarar du det också.

Det viktigaste är att du är riktigt nogg med täckplåtar och -lister. För det är just där ytan av takpannor bryts som risken för inträngande vatten är störst. Ju noggrannare du är med just tätningen, desto tryggare kan du senare känna dig. Då är risken liten att du kommer att se regn- eller smältvatten tränga in i huset och fördärva tak eller väggar.

1 Skurna takpannor, t.ex. runt huvar och skorsten, limmas fast.

Till detta använder man här ett speciallim som säljs i plastpatroner.

2 Takpannorna läggs noggrant på plats och trycks ner i limmet. Efter endast ett par timmar har limmet härdat.

3 Eftersom dessa takpannor är rätt tjocka blir det nödvändigt att ta bort lite av godstjockleken med hjälp av en vinkelslip. I annat fall finns risk att man får bakfall vid takfönstret.

4 För att få fin passning runt fönstren görs urtag i pannorna med vinkelslip. Denna takpanna skall ligga runt den övre delen av ett takfönster. Arbetet utförs förstär på marken!

5 Det visar sig att urtaget passar perfekt runt fönstret men det krävde ett par försök. Därför behövs ett par extra takpannor. Täckprofilen knackas fast med gummihammare.

Runt en takhuv

1 Takhven av plast är billigare än den av keramik. Det finns även takhuvar av plåt, men det är inte säkert att standardhuvar passar till alla takpannor. Denna köptes ihop med taket.

2 Det kvadratiska röret är isolerat och sticks upp genom taket och fästs på undersidan. För att få det tätt på ovansidan används silikonfogmassa. Röret går ner till spisfläkten.

3 Takhven monteras på en panna av plast i samma format som övriga takpannor. Därför är det lätt att passa in den i takläggningen utan att behöva skära i plasttakpannan.

Här har läggningen kommit till en av de svåra passagera – runt ett takfönster. Det krävdes ett par försök och lite jobb med vinkelslipen men sedan passade takpannan perfekt.

SÄKERHET

Handskar och skyddsglasögon är självklara när man arbetar med vinkelslip. Kom dessutom ihåg att vinkelslipen aldrig används på ett tak på grund av risken för att det flyger gnistor som kan orsaka brand.

TIPS

Täckplåtar. För att få täckplåten på plats runt fönstret används en gummi- eller plasthammare. Ibland kan det vara svårt att få det snyggt med hammaren. Då kan man försöka rulla ner plåten med en brödkavel.

Taknocken

När underlagstaket var klart hade det blivit vinter och arbetet kunde inte slutföras förrän till våren. Det innebär attnocken fick täckas med presenning och takpapp tills resten av läggningen kunde utföras.

Taknocken är den allra översta delen av taket, där de två takhalvorna möts. Delarna som ingår inocken ser du på bilden nedanför. Normalt väljer man en regel somnockbalk, men här kom man på en annan lösning bestående av flera lister – och det går lika bra.

Nockpannorna läggs ovanpå balken och fästs mednockbeslag.

1 Nockbalken består här av tre lister som blev över vid läggningen av takpannorna. Och plywoodbitarna mellan den övre och de två undre listerna är också överskott – från takplywooden.

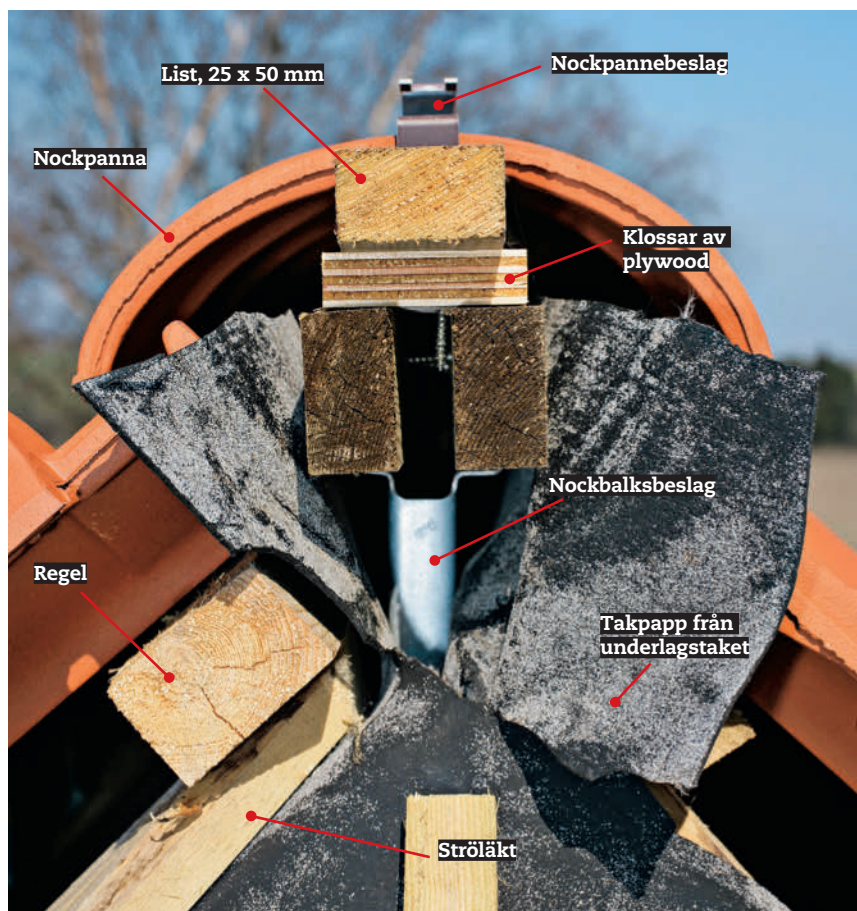

2 Takpappen fästs på sidan avnockbalken. Luften som finns mellan takpannorna och takpappen kan därmed fritt cirkulera mellannock och takfot.

Så här ser taknocken ut

Normalt väljs en kraftig regel tillnockbalk, men det är tillåtet att improvisera och det gjorde man här. Tillnockbalk valdes tre lister på 25 x 50 mm – en liggande och två stående. Mellan listerna ligger klossar av

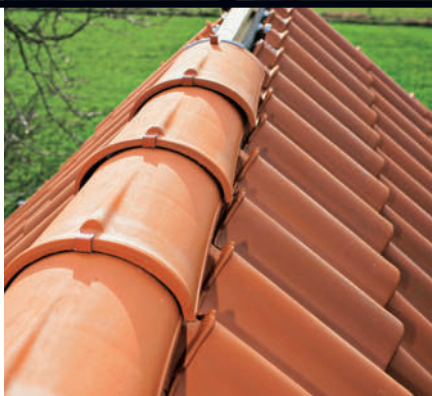
plywood och balken sitter fast i ett byggbeslag. Takpappen har förts upp till sidan avnockbalken där den har fästs. Nockpannorna sitter fast i balken med beslag och skarvarna har tätats med silikon.

3 Nockbeslagen fästs i nockbalken.

Det är i dessa som nockpannorna hakas fast. Ännu en gång används speciallim – denna gång för att få nockpannorna att sluta tätt.

4 Nockpannorna överlappar varandra precis som takpannorna överlappar varandra.

5 Taknocken är klar och ligger säkert på plats tack vare de nu osynliga beslagen och speciallimmet.

Det tog lite drygt ett halvår för Henning och hans hustru Lise att förlänga taket, lägga fast underlagstak och på detta nya takpannor. Om du vill följa arbetet från början så finns artiklarna i Gör Det Själv nr 8 och 9 samt på vår hemsida: www.gds.se